

„Magyarországon a fiatalkorúak védelme tekintetében egészen a legújabb időkig kedvezetlen viszonyok uralkodtak, mert sem az állami törvényhozásnak és igazgatásnak, sem a társadalomnak nem volt hosszú időn át a szociális bajok orvoslására ideje.”

„ A gyermekhalandóság még mindig igen magas arányt mutat. A halálozásoknak több mint a fele a hét évnél fiatalabb gyerekekre esik. Másrészt a fiatalkorúak kriminalitása is elég sötét képet mutatott. Mindezen okok sürgős szükségé tették, hogy a gyermekvédelem két irányban megindíttassék: mint küzdelem a gyermekhalandóság ellen és mint küzdelem a fiatalkorúak kriminalitása ellen.” - írja a korabeli elemző az előző századforduló után.

125 évvel ezelőtt egy országos szakmai eseményt köszöntöttek Aszódon. Nem volt nagy sajtó visszhangja, nem volt hangos ünneplés. Egy szakma módszertani alapjait kezdték lerakni.

1884 júliusában elkészült az intézet főépülete, ebbe augusztus 14-én beköltözött az első növendékcsoporthoz, növendékcsalád.

Két év elteltével a növendékek száma 150-re emelkedett és a beutalás folyamatos emelkedése miatt a fejlesztés elkerülhetetlenné vált. Az ezt követő 20 év folyamatos építkezéssel és fejlesztéssel telt. A műhelyépítkezés következtében az intézet főbejáratát át kellett helyezni a vasút állomással szemben lévő oldalra. Innen egy négy méter széles egyenes fasor vezetett az intézeti templomhoz.

Kialakították a parkot és a foglalkoztató létesítményeket is nagy műgonddal, alapos és időt álló szakmai igényességgel rendezték be.

A növendékcsalád elnevezés 1884-ben még egy szakmai elnevezéssel társult, ez pedig a családfő úr megszólítás volt.

Az intézet létesítésének gondolata és az első aszódi szakmai közösség munkavégzésének megkezdése között alig telt el négy év.

125 év alatt számtalan fiú volt, aki itt nevelkedett és sok nevelő dolgozott itt értük. Számtalan fiatal volt, aki megköszönte a támogatást, az odafigyelést, a hit visszaadását éppen itt, ahol a legkevésbé sem erre számított.

A történelem több nevet jegyzett fel Aszódi munkásságukra tekintettel.

Stoff János több nyelven publikált szakmai értekezést. Radványi Géza, itt forgatta a Valahol Európában című filmet. Huller István, Yad Vashem emlékérmet kapott, mert zsidó gyerekek életét mentette meg intézetünkben.

Két hét múlva lesz a ballagás növendékein részére, befejezik általános iskolai és szakmunkás tanulmányaikat. Oktattuk, neveltük őket és ennek tiszteletére méltó módon fogjuk ünnepelni őket. Azokat fogjuk ünnepelni, akiket nehéz elképzelni ballagó tarisznyával a vállukon.

A pedagógia szó görög eredetű, jelentése kettős értelemben használt: egyrészt a nevelés elmélete, neveléstudomány, másrészt a nevelés gyakorlati megvalósulása jelölésére szolgál. Maga a szó jelentése: gyermekvezető. Azt a rabszolgát nevezték így, aki a gyermeket kísérte, akinek feladata volt a gyermek szellemi vezetése, azaz a nevelés. Nem lehet szó szerint lefordítani, ezért általában körülírják és sokféleképpen közelítik meg. Nincs is egységes állásfoglalás a szó értelmezését tekintve.

1952 óta évenként június első vasárnapján tartjuk hazánkban a pedagógusnapot. A kor akkori szellemisége igényelte a pedagógusok és tevékenységük fokozottabb figyelemmel kísérését. Célként azt fogalmazták meg, hogy... "Emlékeztesse a dolgozó népet a nevelés fontosságára és serkentse a pedagógusokat az oktató-nevelő munka színvonalának emelésére."

Vannak helyzetek, amikor a megszólalás egyszerre külső kényszer és belső parancs.

Választások után külső kényszerrel érzünk, belső parancsunknak mégis fegyelmez, mert valamennyien a gyermekvédelem szolgálatába állunk.

Itt ebben az intézetben a javítóintézeti nevelésre ítélt fiatal szolgálatában álló közösség 125 éve dolgozik. Családok és generációk biztosították a feladatellátás folyamatosságát.

Még ma is hallom az örökzöld kérdést, és még ma is felelek rá. Ezt a kérdést van idő, amikor feltesszük magunknak és eljön az idő, amikor válaszolunk is rá: Miért jöttél ide dolgozni? Miért maradtál még ma is itt?

Befejeződött a szakmai generáció váltása intézetünkben. Az ötvenes, hatvanas, hetvenes évek nagy öregjeit felválthatta a nyolcvanas, kilencvenes évek szakmai generációja. Szinte minden megváltozott itt és körülöttünk és szinte semmi sem.

Évekkel ezelőtt még beszélni sem tudtunk a kábítószer problémáról, mert nem ismertük, ma már a nevelési folyamat rutinjaként kezeljük. Évekkel ezelőtt nem tudtunk mit tenni a hajléktalanság és a munkanélküliség jelenségéből keletkező érzéseinkkel, ma ebben a környezetben és sorsban nevelkedett a mélyszegénység stigmáját magukon hordozó gyerekek normaképzési folyamatába kell szükségszerűen beavatkoznunk a közösségi együttélés, a tanulás, és a munka értelmére, hasznosságának megismertetésére nevelve őket.

Közösségünkre is, mint minden közösségre hatnak társadalmunk ingerei.

Egyszerre érezteti hatását a közbeszédben a „milliárdos bűnöző”, a „tolvaj politikus”, a média által kriminalizált gyerek, a megalázott és megvert, megszegényített pedagógus, az úgynevezett gazdasági válság, mint mindennek az oka a folyamatosan emelkedő árak és egyre értéktelenedő bérek, az elkeseredettség, a bizalom hiánya és vágya, a tenni akarás és a cselekvőképtelenség érzése.

A média, mint hatalmi erő befolyása rendkívülivé vált.

Sok helyen már családtagként kezelik és így normaképzővé vált. A „mit ír az újság” és a „mit mondott a tv” kérdések pedig alkalmat és teret adnak baráti, családi viszálykodásokra, hiszen nem mindegy melyik újság és melyik tv csatorna vált családtaggá.

Sokszor érezhetjük azt, hogy már nem mi, hanem inkább helyettünk gondolkodnak és mondják meg azt, amit gondolnunk kell.

Mi itt Aszódon és a társ intézményekben dolgozó kollégáink érzékenyebbek vagyunk más munkahelyi közösségekhez képest, mert felelőségünk egyedi és egyedüli ebben az országban. Többek között ezekből az intézetekből kerültek ki a hazai gyermekvédelmi rendszer, javítóintézeti és zárt intézeti valamint a speciális intézeti nevelés rendszerek megalkotói, a hazai módszertan kidolgozói.

Munkánkat sokan és sokszor kritizálták. Mindig meghatározó volt, hogy mi történik ezekben az intézetekben. Szakmaiságunkat egyetemi és főiskolai hallgatók intézményeinkben tanulhatják, a képzőhelyek módszereinket oktatják.

Tevékenységünk nyitott és áttekinthető az intézeteken kívüli világ számára. Az országban egyediek hagyományaink, módszereink, tudásunk és felelőségünk. Ezért is vagyunk fokozottabban érzékenyebbek a többi pedagógusnál. Ezért sem szeretjük, ha kioktatnak bennünket. Ezért védjük fokozottan közösségeinket.

Aminek szolgálatába álltunk a munkánk, hétköznapi létünket meghatározva beépült személyiségünkbe, sajátunkká vált.

Az aszódi közösség erejét az együttélés és egymásrautaltság állapotából meríthette minden korszakában. Az épület köré települt családok és az életsorsok nevelőközösséget alkottak.

Itt dolgozunk, itt nevelünk, itt nevelődünk.

Motivációink különbözőek: van, akit családja kötelékei köt ide, van aki csak átutazóként jött - már 15 éve, van aki szakmai kihívást keresett és vannak akik biztonságot.

Aztán az évek és évtizedek során kiből - kiből szakember válik. Azzá tesz bennünket a hely, ahol dolgozunk Budapesten, Rákospalotán, Fóton, Debrecenben, Kalocsán, Zalaegerszegen és Aszódon, azzá tesznek bennünket azok, akikért dolgozunk.

Bárhonnan és bármilyen motivációval jöttünk erre a területre, ahol bűnelkövető fiatalokért dolgozunk az a közös sorsunk, hogy neveljük őket.

„Feladata a családfőnek a nevelésére és vezetésére bízott családba a polgári házakban föllelhető összetartást, békés egyetértést, kölcsönös szeretetet, otthonosságot, jóindulatú, higgadt, atyai magatartással fejleszteni és fenntartani, hogy növendékei bizalmát megnyerje s ennek segítségével egyéniségüket kiismerve, az egyesekkel szemben követendő bánásmódot megállapíthassa.”

Mindennapjainkat átjárja a felelősség érzet azokért a fiatalokért, akikkel szemben korábban nem vagy csak alig érzett felelősséget a felnőtt társadalom. Azokért dolgozunk nap, mint nap, akik kivívták a társadalom elítélését, akik önmagukban és környezetükben okoztak károkat.

Az intézet és az intézetek zártságának sajátossága miatt minden hangsúlyosabb, mint az intézeten kívüli világban. A nevelő egy személyben testesíti meg mindazt, amit egy intézet, amit a jogalkotó, amit a civil társadalom, és amit a szakma írott és íratlan etikája elvár tőle a fiatallal való együttműködésben. Ebben a személyes kapcsolatban, ami óhatatlanul és szükségképpen kialakul a növendék és nevelő között, olyan hatások működnek, amik befolyást gyakorolnak a személyiségük fejlődésére. Példaképpé, érték formálóvá, meghatározóvá válunk számára. Képesé tehetjük magunkat és őt is a bizalom érzés megteremtésével arra, hogy megálljon abban a fékevesztett száguldásban, amivel veszélyezteti önmagát és környezetét. Képesé tehetjük ebben a kapcsolatban arra, hogy megtalálja, felismerje értékeit.

„A családfő nappal állandóan növendékei körében van, éjjel pedig felváltva a munkavezetők és családfők hálják a növendékek hálószobájában.”

„Igyekeznie kell a családfőnek arra, hogy növendékeit igazmondáshoz szoktassa. Szükséges e végből, hogy maga a családfő tetteiben, mint szavaiban is mindig és minden körülmények közt jó példát mutasson, mert igazmondókká a növendékeket csak ezzel nevelhetik.”

Növendékeink által válunk azzá, akit úgy hívnak nevelőtanár.

Ez a szó kötelez téged valamire? Ez a tisztség kötelez? A hivatás kötelez?
A szó kötelez. A tisztség kötelez. A hivatás kötelez.

Itt, ebben a szakmai térben, ahol utolsó esélyt adunk, utolsó menedéket biztosítunk, itt fokozottan kötelez hivatása minden pedagógust és mindenki mást, aki segítőtje a pedagógusnak. Ez által nevel közösségünk.

Zárt és totális intézetben nevelőnek lenni és minden körülmények között megmaradni annak, akiben megbízhat a gyerek és az igazságszolgáltatás egyaránt, kettős kötésben tart bennünket és erőt igényel.

Szakmai hitünk erejét elődeink ma is élő és ható hivatástudatának példáiból erősíthetjük.

Álljunk fel ezért most, és csendben emlékezzünk meg azokról, akikkel együtt dolgozhattunk, akik emberileg és szakmailag hatottak ránk, de már nem lehetnek köztünk, mert a Gondviselő magához hívta őket.

Hitünk erejét nap, mint nap próbára teszik a fiatalok, a munkahelyi feszültségek, a hétköznapi csalódásai. Néha torkig vagyunk az egésszel, ami körülvesz bennünket? A gyerekek egyre rosszabb állapotba kerülnek hozzánk? A munkámat reménytelennek tartom, és meg sem becsülnék? Az ország egyre kaotikusabbá alakul? Normáink gyengülnek?

A körülmények kialakította kényszer vagy szakmai igényességünk miatt egyre gyakrabban gondolkodunk el azon, hogy hol tart a mi pedagógiánk, hol tartunk mi pedagógusok? Szükség van-e még erre a tudásra, vagy már csak programok és panelek, projektek és szkiliek, hatékonyságmutatók és értékarányosság, befektetési megtérülés és költségcsökkentés határoz meg bennünket is?

Valahol Európában, itt Magyarországon, itt, ahonnan a legtöbb Nöbel-díjast kapta a világ, itt a 21. század elején ismét át kell gondolnunk azokat az alapkérdéseket, amiket elődeink tettek fel, amikor arra kérték a pedagógust, hogy kísérje a fiatalot, és tanítsa, hiszen már statisztikailag is mérhető az analfabéta gyerekek aránya.

A nagy gazdasági világválság idején egyik kollégánk levelet írt az igazságügyi miniszterhez abból a célból, hogy segítsen olcsóbb fa beszerzését, mert "*Elfogadható árban szemet nem kaphatunk, a fa árát pedig a hivatal úgy emelte fel, hogy a fuvarozás és annak felvágásával egy köbméter mennyiség oly árban jön, hogy avval fűteni a lehetetlenséggel határos. Hivatali állásunk egyáltalán kizárja még az olcsóbb beszerzés forrásai után való járást is és így csak az segíthet szorult állapotunkon, minek szolgálatában állunk.*"

Ma melyik céghez kellene levelet írunk?

A külföldi tőkére támaszkodó nemzetgazdaság kockázatosává vált a bizonytalan globális pénzpiaci helyzetben. Egyre többen veszítik el az állásukat hazánkban is, fogy a hivatalos pénz, érzékeljük a termelés és a kereskedelem pangását, csökken az életerő érzése, az elszegényedés feltartóztathatatlan. Mindenki aggódik. Aggódik a pénzvilág minden rétege, külföldi és belföldi szereplői. A hazai gazdaság stabilizálódása jelentősen függ az egyének létbiztonságától, munkakedvétől és jövőképétől.

Növendékeink létbiztonsága, munkakedve és jövőképe általunk befolyásolódik, általunk miközben ránk is olyan terhet raknak, ami megpróbálja személyiségünket.

A növekvő egzisztenciális bizonytalanság ahhoz vezet, hogy a biztonság fogalma átértelmeződik és azt kizárólag fizikai értelemben, nem pedig egzisztenciális értelemben használjuk. A biztonság fogalom átértelmezését, pedig rögtön a közbiztonság fogalom lefokozása kíséri.

Települések írták be nevüket a magyar közéletbe a közbiztonság tarthatatlanságával kapcsolatban. Olyan települések ezek, ahonnan növendékeink hozzánk kerültek, és ahová visszahelyezzük őket. Oda, ahol nem volt biztonságban, azokhoz a körülményekhez kényszerítve, ami által kriminalizálódott, oda, ahol választania kell...

Az igazságszolgáltatásnak nem szükséges azokkal az okokkal foglalkoznia, amelyek a bűn elkövetésére indítanak. Az amerikai konzervatívok mintáit jó tanulóként megkezdjük Európában is alkalmazni. Elsőként a szigetország vezette be a zéró tolerancia elvét és gyakorlatát. Ott nem tartott sokáig a „gondoskodó államtól” a „büntető államig” tartó út.

„És megfogá a sárkányt, azt a régi kígyót, a ki az ördög és Sátán, és megkötözé azt ezer esztendőre, És veté őt a mélységbe, és bezára azt és bepecsételé ő felette, hogy többé el ne hitesse a népeket, míg betelik az ezer esztendő; azután e kell néki oldozni egy kevés időre.” Jelenések könyve.

A mi időszámításunk szerint eltelt 125 év az aszódi javítóintézetben.

Szolgálunk, ahogyan elődeink; kísérünk, amint azt tették elődeink; oktatunk, ahogyan azt tették elődeink; emlékezünk rájuk nap, mint nap, amikor belépünk a falak közé. Emlékszel arra a napra, amikor először léptél be az intézetbe, amikor először érezted meg a bezártság és összezártság rád gyakorolt hatását, amikor először érezted gyengének magadat, amikor először érezted azt, hogy nem bírod már tovább?

Emlékszel arra a napra is, amikor minden nehézséget feledtetett veled egy növendék egyetlen tekintete az, ahogyan rád nézett, és egyetlen szava: köszönöm.

Azt kívánom, azt kérem, hogy az segítse munkátokat, minek szolgálatában álltok. Szolgáljátok töretlenül a javítóintézet a gyermekotthon ügyét!

Óvjátok nagy közösségünket, nevelésünk értékeit. Erősítsétek meg emberi és szakmai hitvallásotokat, mert az elkövetkező időben ez válik fő támaszává a ránk bízott fiataloknak.

Minek szolgálatában állunk, az segítse munkánkat!

